

ΝΤΕΦΙ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

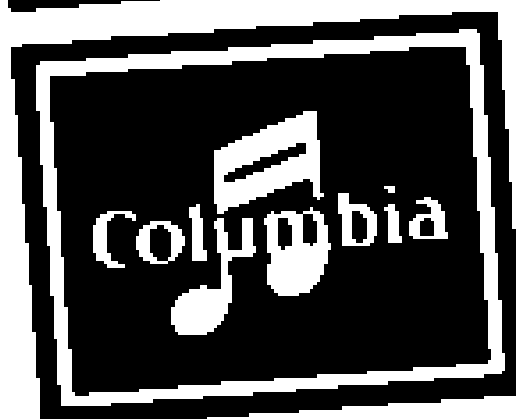
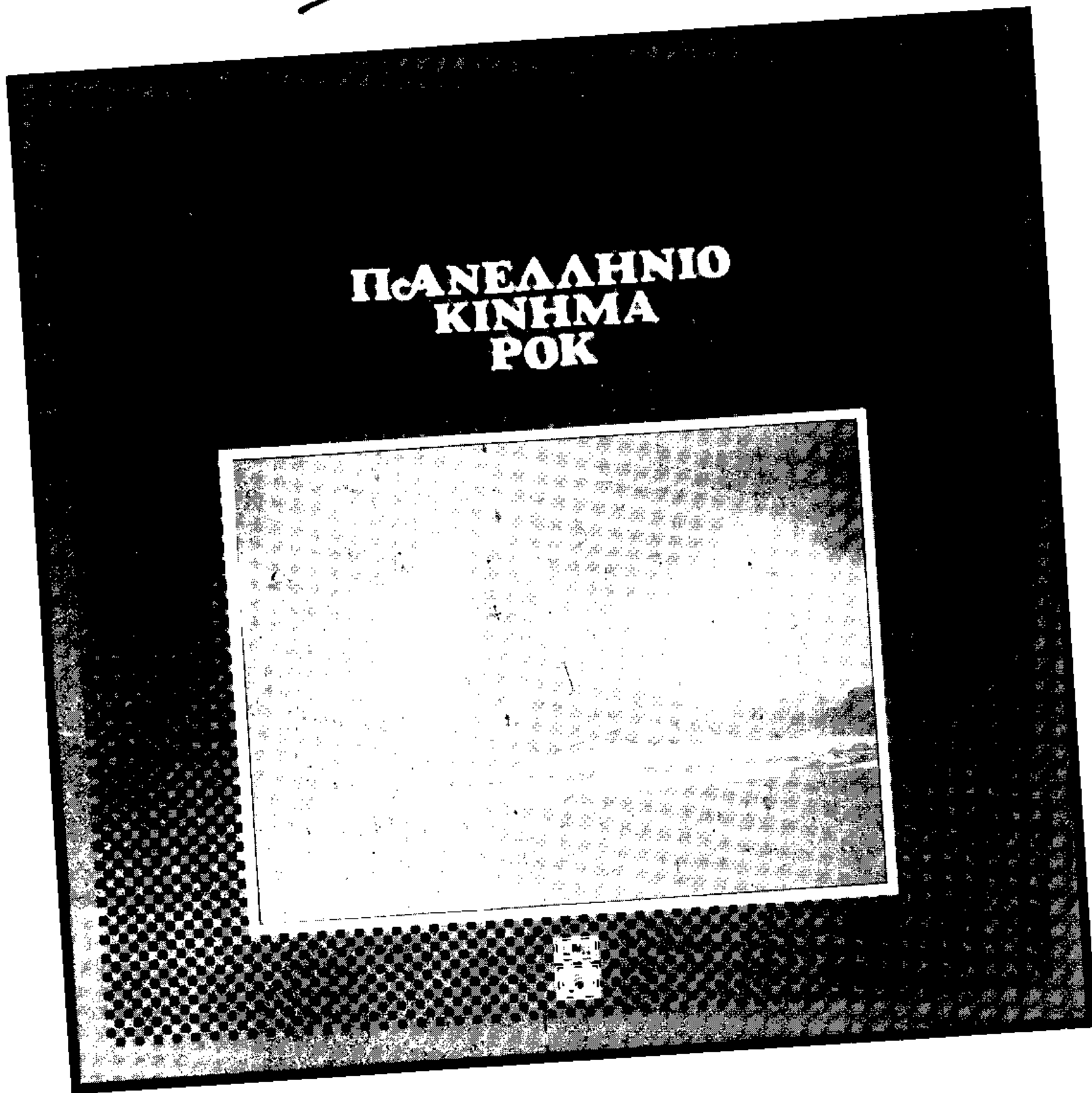

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΕΣ • ΓΛΥ-
ΚΕΡΙΑ: ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ • ΤΑ ΤΡΑ-
ΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΟΜΟΝΟΙΑΣ • ΜΑ-
ΝΩΛΗΣ ΡΑΣΟΥΛΗΣ: ΑΥΤΟΣΥ-
ΖΗΤΗΣΗ • ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ 5
ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ BELUSHI • ΚΟΥ-
ΤΣΟΒΛΑΧΟΙ/ΒΛΑΧΟΙ • ΡΟΚ ΣΗ-
ΜΑΙΝΕΙ ΔΙΣΚΟΙ • ΠΑΛΙΟΙ ΟΡ-
ΓΑΝΟΠΟΙΟΙ • ΟΙ ΑΜΑΝΕΔΕΣ •
ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΟΡΝΕΣ: ΜΠΑΛΑΜΟΣ
• ΚΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΜΠΑΡ ΜΕ ΡΕ-
ΜΠΕΤΙΚΑ • ΔΙΣΚΟΙ ΚΑΙ ΒΙΒ-
ΛΙΑ • ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ • 100 ΔΡΧ

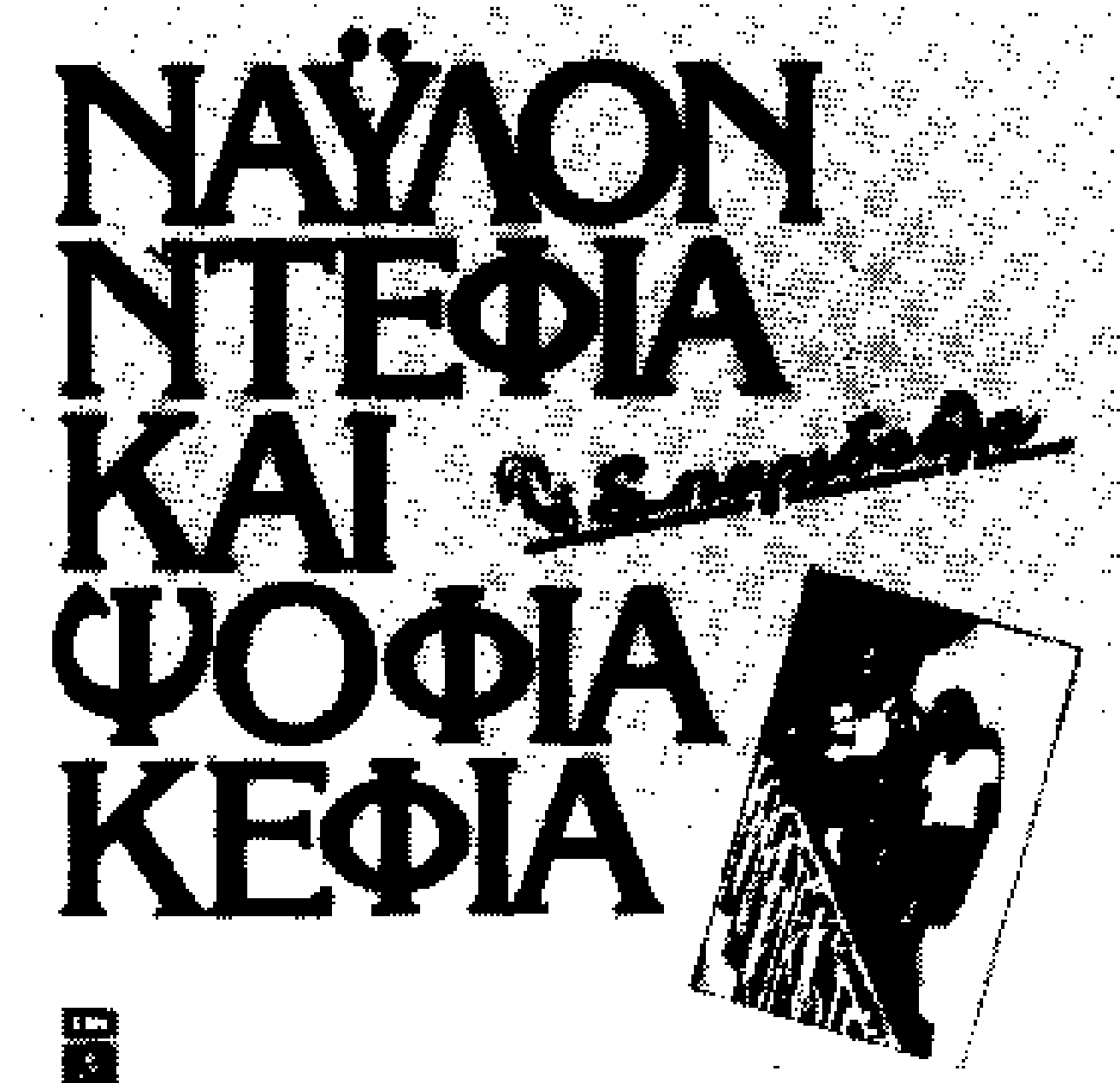

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ
ΚΙΝΗΜΑ ROCK**

ΟΛΟ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΡΟΚ
ΤΩΡΑ Σ' ΕΝΑ ΔΙΣΚΟ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ
ΤΑΞΙΔΙΕΣ

ΝΑΪΛΟΝ
ΝΤΕΦΙΑ
ΚΑΙ ΦΟΦΙΑ
ΚΕΦΙΑ

ΣΤΥΡΙΑ ΟΥΔΟΥΛΑ

ΦΑΤΜΕ

"ΕΝ ΛΕΥΚΩ"
ΠΑΛΟΣ ΕΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ &
ΑΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΟΙ

ΧΑΝΟΜΑΙ ΓΙΑΤΙ
ΡΕΜΒΑΖΟ

ΝΤΕΦΙ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΔΗΜΑΚΗ 3 ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΣ
ΤΗΛ. 3645.582
ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΗΛ. 8643.852

ΕΚΔΟΤΕΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΣΙΠΑΓΛΗΣ
ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΑΔΗΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΑΚΗΣ ΠΑΝΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΑΔΗΣ
ΤΑΣΟΣ ΦΑΛΗΡΕΑΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΖΩΡΤΖΗΣ
ΘΟΔΩΡΗΣ ΜΑΝΙΚΑΣ
ΛΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ
ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΩΡΓΗΣ ΕΞΑΡΧΟΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΡΟΜΟΙΡΑΣ
ΑΚΗΣ ΛΑΔΙΚΟΣ
ΣΤΕΦΗ ΣΚΟΥΡΛΕΤΟΥ
ΝΙΚΟΣ ΣΑΒΒΑΤΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΤΣΟΝΑΣΙΟΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΡΑΣΟΥΛΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΦΑΛΗΡΕΑΣ
ΓΙΩΡΓΗΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Εθνάρχου Μακαρίου 30

ΝΟΜΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΒΑΣΩ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΣΙΑΜΠΟΥΡΗΣ

ΓΡΑΦΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ
ΝΤΟΡΑ ΡΙΖΟΥ
ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΔΕΛΙΑΛΗΣ
(έκτακτη συμμετοχή)

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΙΔΕΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΟΥΛΙΟΥ 10

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Grapha TAMI
ΚΑΡΑΟΛΗ 21
ΝΕΑ ΧΑΛΚΗΔΩΝΑ
ΤΗΛ. 2513.308

ΑΤΕΛΙΕ

Κ. ΦΑΤΣΕΑΣ
ΖΥΜΠΡΑΚΑΚΗ 15

ΤΕΥΧΟΣ 4

12-1/83

ΤΙΜΗ 100 ΔΡΧ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
ΣΧΟΛΙΑ	3-9
ΓΛΥΚΕΡΙΑ: ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ	11-14
ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΟΜΟΝΟΙΑΣ	15-17
ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΕΣ	19-28
ΡΟΚ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΔΙΣΚΟΙ	29-30
ΜΑΝΩΛΗΣ ΡΑΣΟΥΛΗΣ: ΑΥΤΟΣΥΖΗΤΗΣΗ	31-33
Ο ΑΜΑΝΕΣ	34-37
ΧΑΡΙΣΤΙΚΗ ΒΟΛΗ	38
ΟΙ ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΟΙ - ΒΛΑΧΟΙ	39-43
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ	44-45
ΚΑΛΑΝΤΑ	46-47
ΣΙΝΕΜΑ: ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΟΡΝΕΣ	48-49
ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ 5 ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ JOHN BELUSHI	50-54
Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	55-58
ΟΡΓΑΝΟΠΟΙΟΙ: ΣΙΜΟΣ ΣΚΕΝΤΕΡΙΑΔΗΣ	59-61
ΜΠΑΡ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΑ	62-63
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	65-66
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ	68-69
ΔΙΣΚΟΚΡΙΤΙΚΗ	70-76
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟ ΝΤΕΦΙ	77-80

*Το Ντέφι σας εύχεται με κέφι
και μ' ένα πρόσθετο οκτασέλιδο
L.H.N.H ΧΡΟΝΙΑ*

Φωτόγραφίες εξωφύλλου: Η Γλυκερία στη συναυλία του Λυκαβηττού
στις 3 Σεπτεμβρίου '82 (φωτ. Προβολή). Οι Μουσικές Ταξιαρχίες (φωτ.
Προβολή). Σχεδίαση εξωφύλλου: Σ. Δελιαλής

Συνδρομές:

Εσωτερικού για ένα χρόνο 1.200 δρχ.
Για έξη μήνες 600 δρχ.
Επιχειρήσεις 2.500 δρχ.
Σπουδαστές Ωδείων 900 δρχ.

Εμβάσματα - Επιταγές:
Γιάννης Διαμαντόπουλος
Εθνάρχου Μακαρίου 30
Λυκόβρυση

ΑΠΟ ΤΟ ΑΛΗΘΙΝΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ
ΔΙΑΛΕΓΜΕΝΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

BELLE MAISON

ΦΩΚΑΙΑΣ 6 (ΠΛ. ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ) τηλ. 8819830-8837752

ΚΑΙ ΕΝΩ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΓΝΩΣΤΗ ΣΑΣ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ
ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ, ΟΙ ΤΙΜΕΣ ΜΑΣ ΣΑΣ ΠΡΟΔΙΑΘΕΤΟΥΝ
ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ...

BELLE MAISON

ΓΙΑ ΝΑ ΑΡΧΙΣΕΤΕ ΕΝΑ ΠΛΟΥΣΙΟ ΒΡΑΔΥ
ΜΕ ΤΟ ΠΙΟ ΑΝΕΞΟΔΟ ΦΙΝΑΛΕ

τραγουδούν:

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΜΑΡΙΑ ΚΑΓΙΑΦΑ

ΣΑΝΤΥ ΚΑΡΑΙΣΚΟΥ Κ.ΔΑΒΒΕΤΑΣ

παιζουν:

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΘΑΚΗΣ - ΕΛΕΝΗ ΚΑΛΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ
(ακορντεον) (κλαρινο)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΘΙΕΛΗΣ - ΜΙΧΑΛΗΣ ΑΡΜΑΓΟΣ
(μπασο) (ακουστ. κιθαρα)

Τ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ - Σ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ - Ζ. ΖΑΧΑΡΙΑΣ
(ντραμς) (μπουζουκι) (μπαγλαμαδακι)

ΤΙΜΗ ΦΑΓΗΤΟΥ δρχ. 750

ΤΙΜΗ ΠΟΤΟΥ δρχ. 450

ΝΕΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

ΓΙΟΡΤΕΣ '82

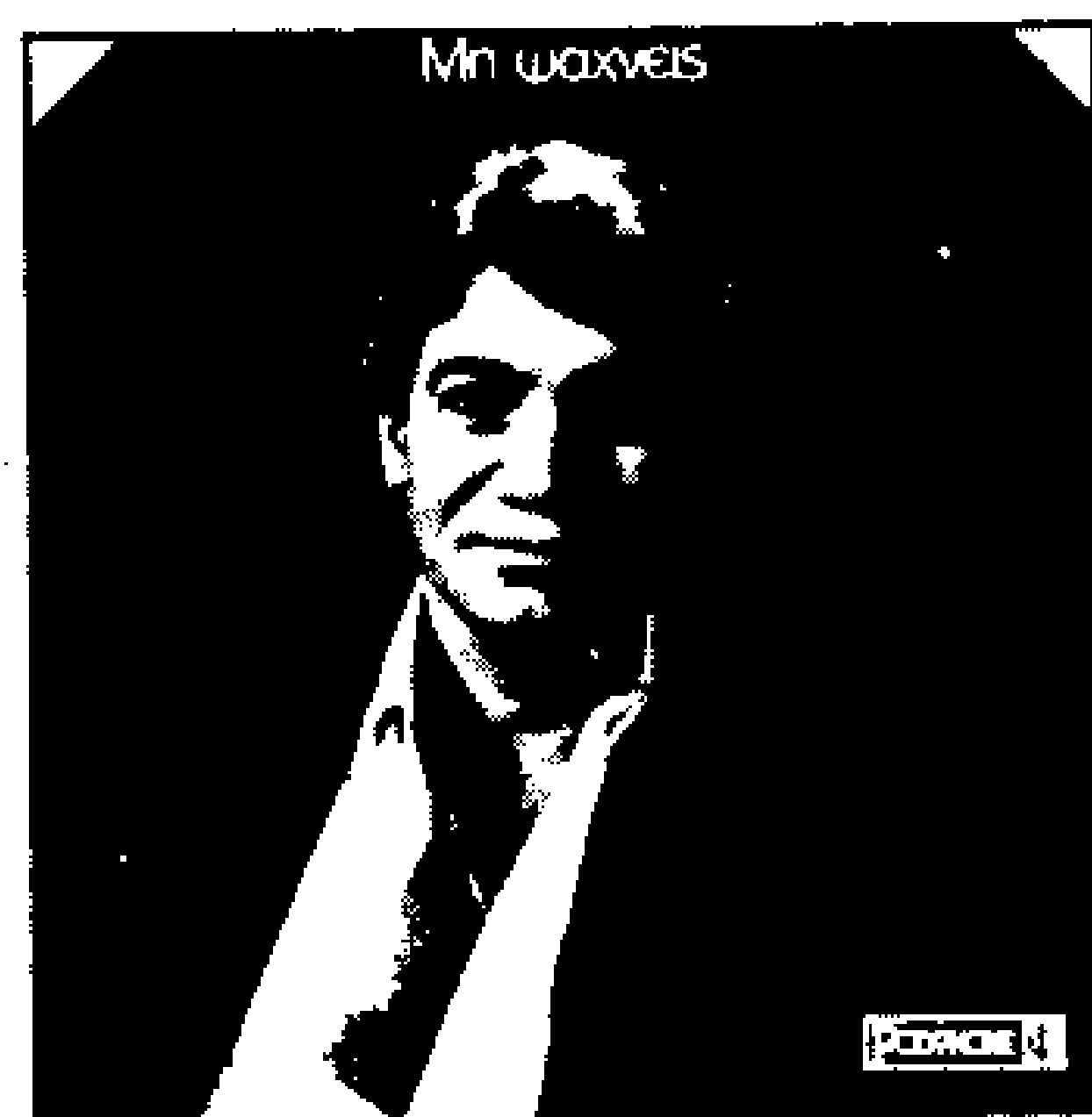
Φωτεινή Μαυράκη
16 ΧΡΟΝΙΑ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

Αμαλία
ΞΕΡΕΙΣ ΚΑΤΙ...

Γιώργος Κυράνος
ΤΡΑΓΟΥΔΩΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ

Σάββας Κιουλάνης
ΜΗ ΨΑΧΝΕΙΣ...

**ακομη σας θυμιζουμε
τις μεγαλες επιτυχιες μας**

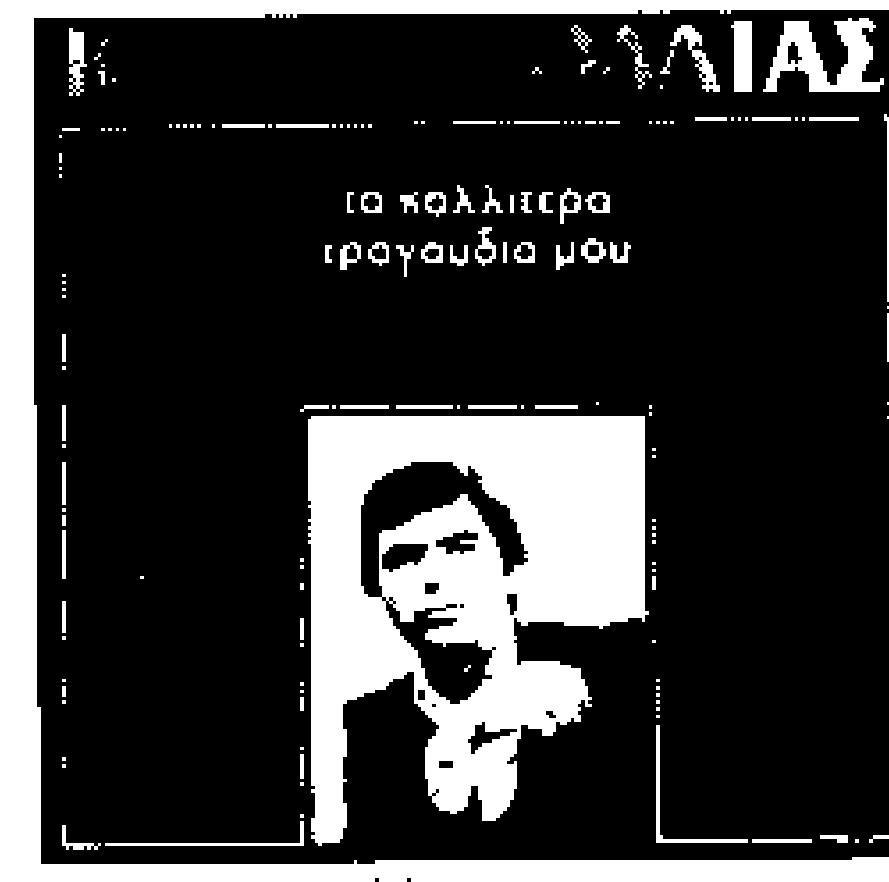
Γιώργος Μαργαρίτης
«ΠΩΣ ΝΑ ΣΕ ΞΕΧΑΣΩ»

Γιώργος Σαλαμπασης
«ΠΑΡΑΠΟΝΟ»

Δημήτρης Κοντολάζος
«ΑΝ Μ' ΑΓΑΠΟΥΣΕΣ ΛΙΓΟ»

Κώστας Κάλλιας
ΤΑ ΚΑΛΙΤΕΡΑ ΜΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΣΕ ΔΙΣΚΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΣΕΤΕΣ

...στόν παλμό του σημερινού λαϊκού τραγουδιού

Η ΛΥΡΑ παρουσιάζει

ΒΙΚΥ ΜΟΣΧΟΛΙΟΥ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΞΑΡΧΑΚΟΣ

ένα αφιέρωμα στα τραγούδια
της **ΕΥΤΥΧΙΑΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ**

★

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΖΟΡΜΠΑΛΑ

ΠΑΜΕ ΣΑΝ ΑΛΛΟΤΕ

Διευθύνει ο **ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ ΚΗΛΛΗΔΟΝΗΣ**

Τα τραγούδια του χτες ξαναζούν
με τη Μαργαρίτα και τον Λουκιανό

★

ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ ΚΗΛΛΗΔΟΝΗΣ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΜΑΝΟΥ

ΧΑΜΗΛΗ ΠΤΗΣΗ

ο καινούργιος δίσκος του Λουκιανού

★

ΤΕΛΟΣ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΑΛΚΗΣΤΗ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ - ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΑΡΙΑΝΟΣ

ΝΕΝΑ ΒΕΝΕΤΣΑΝΟΥ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΡΑΣ

Τα 35 ωραιότερα τραγούδια της δεκαετίας του '60

Ένας φανταστικός δίσκος

★

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

και τραγούδια

ΜΑΡΙΑ ΤΖΟΜΠΑΝΑΚΗ

και η μικρή **ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ**

μουσική: **ΠΑΝΟΣ ΜΑΜΑΣΟΥΛΑΣ**

★

ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΑΦΥΛΑΧΤΗ ΔΙΑΒΑΣΗ

ΝΙΚΟΛΑΣ ΜΗΤΣΟΒΟΛΕΑΣ - ΡΟΖΑΛΙΑ

Καινούργιος συνθέτης - Νέοι τραγουδιστές

★

ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

δύο μπαλέτα

ΕΞΗ ΛΑ-Ι-ΚΕΣ ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ

ΤΟ ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΟ ΦΙΔΙ

Παίζει πιάνο

ο **ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ**

στο Καταραμένο Φίδι τραγουδά ο **ΣΠΥΡΟΣ ΣΑΚΚΑΣ**

★

ΝΙΚΟΣ ΜΑΜΑΓΚΑΚΗΣ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΡΧΟΜΕΝΩΝ

κύκλος λαϊκών τραγουδιών

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΑΡΙΑΝΟΣ - ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

και η **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗ**

★

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΥΓΙΟΥΜΤΖΗΣ

ΜΙΚΡΑΙΝΕΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ

ΑΙΜΙΛΙΑ ΚΟΥΓΙΟΥΜΤΖΗ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΟΓΔΑΝΟΣ

και ο **ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ**

φιλική συμμετοχή

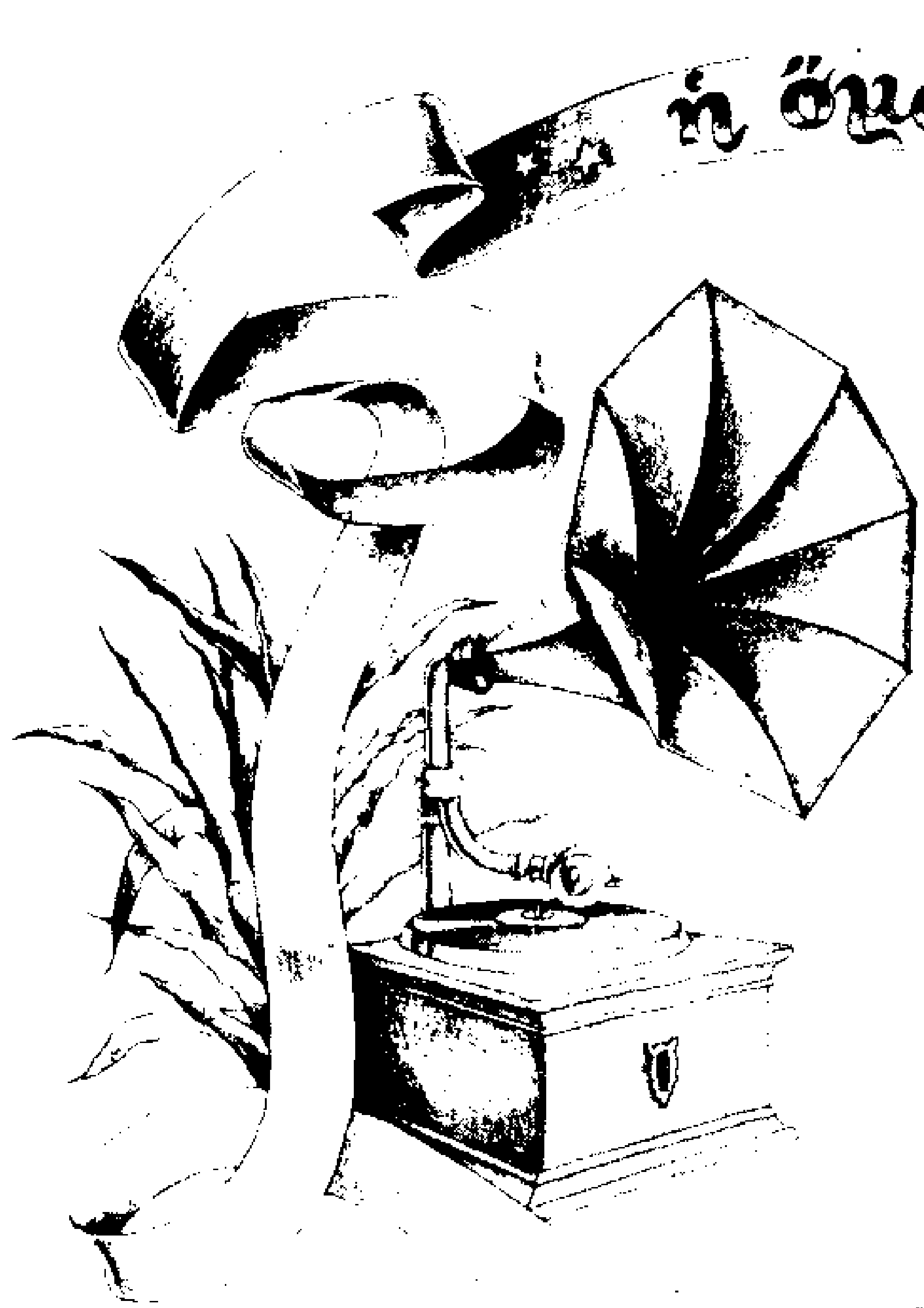
ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΡΑΣ

★

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΕΡΩΤΙΚΟ ΚΟΥΡΔΙΣΜΑ

ο δεύτερος δίσκος-επιτυχία του Γερμανού

★ η όμορφη νύχτα

ΓΛΥΚΕΡΙΑ

ΧΡ. ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ

Β. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ-ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

καί Α. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

σοπράνι : Λαβίνας

βιολί : Ένδρα

μπασόνι : Γιάννης

άκιρτσόν : Χαράλαμπος

ματσή επιμέλεια :

Σ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ

★ ΟΜΟΡΦΗ ΝΥΧΤΑ

ΑΓ. ΓΛΥΚΕΡΙΑΣ 44
(όπισθεν κτιρίου)

ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ 1

ΤΗΛ. 2913901

ΓΑΛΑΤΣΙ

**FREE
SHOP**

Η ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ
ΤΟΥ ΡΟΥΧΟΥ
ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ.

**FREE
SHOP**

**FREE
SHOP**

**FREE
SHOP**

ΟΛΟΥΣ ΜΑΣ ΝΤΥΝΕΙ ΧΡΟΝΙΑ

ΣΚΟΥΦΑ 15, ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 3636.309

**FREE
SHOP**

ΔΙΣΚΟΚΡΙΤΙΚΗ

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΤΟ ΣΜΥΡΝΕ-Ι-ΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΟ 1922

- Α. ΟΙ ΛΑΧΑΝΑΔΕΣ - ΒΑΛΕ ΜΕ ΣΤΗΝ ΑΓΚΑΛΙΑ ΣΟΥ - ΜΑΡΙΚΑ ΧΑΣΙΚΛΟΥ - ΤΗΣ ΤΟ ΒΓΑΛΑΝΕ - ΜΟΥ ΦΑΙΝΕΤΑΙ - Ο ΞΕΜΑΓΚΑΣ - ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ
- Β. ΑΡΓΙΛΕΣ - Η ΜΠΑΜΠΕΣΑ - ΝΤΕΡΒΙΣΕΝΑ - ΟΙ ΛΑΧΑΝΑΔΕΣ - ΠΑΠΑΤΖΗΣ - ΖΟΥΡΛΟΠΑΙΝΕΜΕΝΗΣ ΓΕΝΝΑ - ΧΕΤΖΑΖ ΜΑΝΕΣ
- Γ. ΛΑΧΑΝΑΔΕΣ - Ο ΝΙΚΟΚΛΑΚΙΑΣ - Η ΒΟΛΙΩΤΙΣΣΑ - ΣΑΝ ΕΓΥΡΙΖΑ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΥΛΟ - ΒΑΛΕ ΜΕ ΣΤΗΝ ΑΓΚΑΛΙΑ ΣΟΥ - Ο ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΑΣ.
- Δ. Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΑΡΓΙΛΕ - ΚΑΛΟΓΡΗΝΑ - ΣΤΡΙ' ΡΕ ΚΟΥΤΣΑΒΑΚΙ - ΑΓΙΟΘΟΔΩΡΙΤΙΣΣΑ - ΘΑ ΤΟ ΛΥΣΩ - ΣΑΜΠΑΧ ΜΑΝΕΣ

τραγουδούν: Στ. Περγινιάδης, Μ. Καναροπούλου, Κ. Ρούκουνας, Ρ. Εσκενάτζη, Γ. Κάβουρας, Ρ. Αμπατζή, Α. Παπάζογλου, Κ. Χωματιανού, Σ. Παγιουμτζής, Χ. Τσαγκαράκης.

παρουσίαση: Κέντρο Έρευνας και Μελέτης των Ρεμπέτικων Τραγουδιών ΑΦΟΙ ΦΑΛΗΡΕΑ archa 1132/33

Το θέμα της επανέκδοσης των παλιών εκτελέσεων του ρεμπέτικου τραγουδιού σε δίσκους 33 στροφών είναι πολύ σημαντικό, αλλά έχει αντιμετωπιστεί ως τώρα από τις εταιρίες δίσκων με τον πιο επιπόλαιο, τσα-

πατσούλικο και ανεύθυνο τρόπο. Οι εξαιρέσεις είναι λίγες, ίσα ίσα για να αποτελούν ένα μέτρο σύγκρισης με τους υπόλοιπους δίσκους, που άρχισαν να βγαίνουν κατά δεκάδες από τότε που οι έμποροι του δίσκου διαπίστωσαν ότι το ρεμπέτικο έγινε μόδα.

Σε χοντρές γραμμές έχουν επανεκδοθεί ως τώρα οι εξής σειρές: «Ρεμπέτικη Ιστορία» (σε 2 δόσεις από τρεις δίσκους σύνολο 6 δίσκοι), «Βασίλης Τσιτσάνης» (6 δίσκοι). Οι σειρές αυτές έχουν εκδοθεί από την «Columbia». Η «Μίνως» έβγαλε μια πρώτη σειρά με 5 δίσκους - πορτραίτα, φέτος έβγαλε άλλους 10 με ξεχωριστό θέμα στον κάθε δίσκο (Αμανέδες, ρεμπέτισσες κ.τ.λ.). Ακόμα έχουν βγει μερικοί δίσκοι με τραγούδια του Μάρκου Βαμβακάρη, τρεις (τώρα τελευταία) με τον μεγάλο τραγουδιστή Κάβουρα, δυο ή τρεις με την Γεωργακοπούλου, ένας με το Στελλάκη Περγινιάδη, ένας με τον Καζαντζίδη και αρκετοί άλλοι που δεν έχω πρόχειρους αυτή τη στιγμή.

Η CBS έχει βγάλει δυο δίσκους — που μου φαίνεται έχουν εξαντληθεί — με ρεμπέτικα τραγούδια ηχογραφημένα τις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας στην Αμερική και οι Αδελφοί Φαληρέα ένα δίσκο του Γιώργου Μπάτη και ένα διπλό του Βαγγέλη Παπάζογλου.

Δεν είναι ασφαλώς συμπτωματικά ότι τις τρεις αυτές επανεκδόσεις (που είναι οι καλύτερες εργασίες) τις έχουν επιμεληθεί τα στελέχη του Κέντρου Έρευνας και Μελέτης των Ρεμπέτικων Τραγουδιών, που αποτελείται από τους Σπύρο Παπαϊωάννου, Παναγιώτη Κουνάδη και Πάνο Σωτηρόπουλο.

Πριν πούμε τα λίγα λόγια που έχουμε να πούμε για τον δίσκο του Παπάζογλου, πρέπει ίσως να επισημάνουμε γιατί βρίσκουμε πολλά αρνητικά στις άλλες επανεκδόσεις.

Πρώτα πρώτα δεν υπάρχει ένα σύστημα επανέκδοσης. Ποιό θα ήταν το καλύτερο; Δύσκολο να το πει κανείς. Αλλά θα μπορούσε να προκριθεί κάποιος. Λόγου χάρη η έκδοση των τραγουδιών κατά συνθέτες. Ή η χρονολογική έκδοση. Ή η έκδοση κατά εταιρίες. Κάτι τέλος πάντων που να έχει μια συνέπεια και όχι όπως γίνε-

ται τώρα, όπου εμφανίζονται διάφορες σειρές και τα ίδια τραγούδια υπάρχουν σε περισσότερους από έναν δίσκους όπου λείπουν και οι στοιχειώδεις πληροφορίες (δισκογραφικές, ιστορικές, μουσικολογικές κλπ), λείπουν τα κείμενα των τραγουδιών, η επιλογή τις πιο πολλές φορές είναι κακή, τα εξώφυλλα άσχετα, τα τραγούδια συχνά κακοποιημένα με κομμένα τα ταξίμια ή τα φινάλε και με πρόσθετο... «έκο»!

Ο δίσκος του Παπάζογλου όπως και του Μπάτη έχει σχεδόν όλα όσα δεν έχουν οι άλλοι δίσκοι. Περιλαμβάνει τα περισσότερα από τα ηχογραφημένα τραγούδια του, η επιλογή τους είναι καλή, δημοσιεύονται στίχοι, φωτογραφίες και ορισμένες βασικές πληροφορίες (τις οποίες οι εκδότες τους υπόσχονται ότι θα πλουτίσουν με την έκδοση φυλλαδίου, που θα διανέμεται από το «Pop 11» αργότερα).

Για τα τραγούδια, τις ορχήστρες και τους τραγουδιστές του Παπάζογλου (όπως άλλωστε και για όλα τα ρεμπέτικα που βγαίνουν με ανατύπωση των τελικών τους εκτελέσεων) νομίζω δεν μας παίρνει να κάνουμε αξιολογική κριτική.

Ο Παπάζογλου θεωρείται από τους ειδικούς «ο μεγάλος αδικημένος» στην υπόθεση της «αναβίωσης» του ρεμπέτικου. Φαίνεται ότι πράγματι είναι γιατί έχει γράψει θαυμάσια τραγούδια που δεν ξανάγιναν «σουξέ» όπως «οι βεργούλες» του Βαμβακάρη ας πούμε. Μια εξήγηση είναι ότι αυτά που συνέθετε ο Παπάζογλου δεν ανήκουν στα ρεμπέτικα με την μορφή που καθιερώθηκαν από το 1934 και μετά με μπουζουκομπαγλαμάδες, πολύ ρυθμικά και χορευτικά. Ο ίδιος ο Παπάζογλου έπαιζε κυρίως κιθάρα, αλλά στις ορχήστρες του το βασικό σολιστικό όργανο είναι το βιολί. Είναι καθαρή η επίδραση της σμυρνέϊκης ορχήστρας στις δικές του ενορχηστρώσεις (ο ίδιος γεννήθηκε στη Σμύρνη και ήρθε εδώ το 1922). Το ίδιο ισχύει και για τις μελωδίες του. Οι μελωδίες του είναι πιο απλωτές και δεν έχουν εκείνο το «στακάτο» που χαρακτηρίζει το «μάγκικο» παίξιμο της Πειραιώτικης Κομπανίας (μπουζούκι, κιθάρα, μπαγλαμάς).

Ο Παπάζογλου (που συνέθεσε τα τραγούδια του στην Ελλάδα) είναι

ΔΙΣΚΟΚΡΙΤΙΚΗ

κατά κάποιον τρόπο —όπως τον βλέπουμε τώρα— μια γέφυρα ανάμεσα στο σμυρνέικο και το ρεμπέτικο τραγούδι. Αυτό με κριτήρια μουσικά βεβαίως.

Όπως και νάχει, ο δίσκος που βγήκε τώρα είναι πολύ σημαντικός, μας γνωρίζει έναν από τους σημαντικούς συνθέτες του ρεμπέτικου και μάλιστα σε μια έκδοση αντιπροσωπευτική και προσεγμένη.

Το παράδειγμα του Παπάζογλου και του Μπάτη θα μπορούσαν να το ακολουθήσουν και οι άλλοι εκδότες. Θα μπορούσε να βγει λ.χ. ο Γιובάν Τσαούς που επίσης έχει γράψει λίγα τραγούδια. Ο Ανέστος Δελιάς, ο Μπαγιαντέρας και άλλοι που δεν έχουν γράψει πάρα πολλά τραγούδια. Παράλληλα να συνεχιστούν οι σειρές με τους άλλους μεγάλους συνθέτες το Μάρκο, τον Τσιτσάνη, το Χατζηχρήστο, τον Παπαϊωάννου, τον Μητσάκη, τον Καλδάρη και όσους άλλους έχουν μεγάλη παραγωγή. Και τέλος θα μπορούσαν να βγουν τα τραγούδια που έχουν γράψει σχετικά νεώτεροι συνθέτες του ρεμπέτικου με αξία, αλλά όχι μεγάλη παραγωγή (Τζουανάκος, Κλουβάτος, Καπλάνης, Λαύκας, κ.τ.λ.)

Γιώργος Κοντογιάννης

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΖΟΡΜΠΑΛΑ ΠΑΜΕ ΣΑΝ ΑΛΛΟΤΕ

Α. ΧΤΕΣ ΤΟ ΒΡΑΔΥ (Κ. Γιαννίδη - Δ. Γιαννουκάκη) — **ΚΛΑΙΣ** (Λ. Ραπίτη - Κ. Κοφινιώτη) — **ΟΠΟΥ ΚΙ ΑΝ ΠΑΣ ΘΑ ΘΥΜΑΣΑΙ** (Γ. Μουζάκη - Κ. Κοφινιώτη) — **ΤΙ ΚΙ ΑΝ ΧΑΘΕΙΣ** (Χ. Χαϊρόπουλου) — **ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΘΑ ΞΕΧΑΣΩ ΤΕΤΟΙΑ ΜΑΤΙΑ** (Λ. Μαρκέα - Κ. Μάνεση) — **ΕΓΩ ΘΑ Σ' ΑΓΑΠΩ ΚΑΙ ΜΗ ΣΕ ΝΟΙΑΖΕΙ** (Γ. Μουζάκη - Κ.

Κοφινιώτη)
Β. ΘΑΘΕΛΑ ΝΑΜΟΥΝΑ ΕΚΕΙΝΗ Π' ΑΓΑΠΑΣ (Η. Θεοφανίδη - Κ. Κοφινιώτη) — **ΠΟΣΟ ΛΥΠΑΜΑΙ** (Κ. Γιαννίδη - Β. Σπυρόπουλου - Π. Παπαδούκα) — **ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ** (Αττίκ) — **ΠΑΜΕ ΣΑΝ ΑΛΛΟΤΕ** (Μ. Σουγιούλ - Κ. Γιαννίδη - Α. Σακελλάριου - Χ. Γιαννακόπουλου) — **ΑΣ ΕΡΧΟΣΟΥΝ ΓΙΑ ΛΙΓΟ** (Μ. Σουγιούλ - Δ. Τραϊφόρου).

Διεύθυνση ορχήστρας: Λουκιανός Κηλαηδώνης
Ενορχηστρώσεις: Μανώλης Μικέλης
Παραγωγή: Γιώργος Μακράκης
Συλλογή υλικού: Πάνος Παπαδόπουλος
Ηχογράφηση: Γαβριήλ Παντζής studio Polysound
ΛΥΡΑ 3354

Για ένα πιτσιρικά στα τέλη της δεκαετίας του '50, οι Απόκριες στην Πλάκα ήταν μια φαντασμαγορική και πολυτελής γιορτή, με κονφετί, χαρτοπόλεμο και γιγαντομάσκες δίπλα στα παμπάλαια βαρέλια και τους βαρελόφρονες με τα μαύρα ζουνάρια, τις κόκκινες προσημένες μύτες, τα κατσαράκια και τα γυρτά φανάρια στους τοίχους, μέσα στην υπέροχη πολυχρωμία απ' τις χάρτινες διακοσμητικές πλεξούδες, που από γωνιά σε γωνιά διασταυρώνονταν πάνω απ' τα τραπέζια με τα καρώ τραπεζομάντηλα και τις ντυμένες - με - τα - καλά - τους - λαϊκές - οικογένειες.

Και ήταν εκεί που ανάμεσα στ' άλλα, ξανάκουσα τα ελαφρά τραγούδια που τραγουδούσε ο πατέρας μου μαζί με τους φίλους του στην Πόλη, ωραία μου πουλάκια κελαηδείστε, με κιθάρες, πριν φορτωθούμε στο καράβι για το μεγάλο ταξίδι στην μητέρα Ελλάδα. Από τότε...

...Και μέχρι σήμερα οι συναντήσεις μου ήταν αραιές και τυχαίες με το είδος αυτό. Την Ζορμπαλά την πρωτάκουσα να τραγουδάει την ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ πέρσι στο θέατρο της Πατησίων και σχεδόν μου άρεσε. Με την «τρεμάμενη» φωνή της που σαν την ακούω να «ερμηνεύει» αλλά Θεοδωράκη αισθάνομαι από αδιαφορία μέχρι πλήξη, η Παπαρούνα μου φάνηκε ανθισμένη.

Μ' αυτό το προηγούμενο έβαλα το δίσκο της στο πικάπ και τον άκουσα μια - δυο - τρεις φορές, νοιώθοντας ευχάριστα και σκεφτόμενος ότι αυτό το κοριτσάκι βγήκε στο τραγούδι με εντυπωσιακό τρόπο περιστοιχισμένο από φανταχτερά ονόματα, με άφθονη δημοσιότητα, με «προοπτικές», που

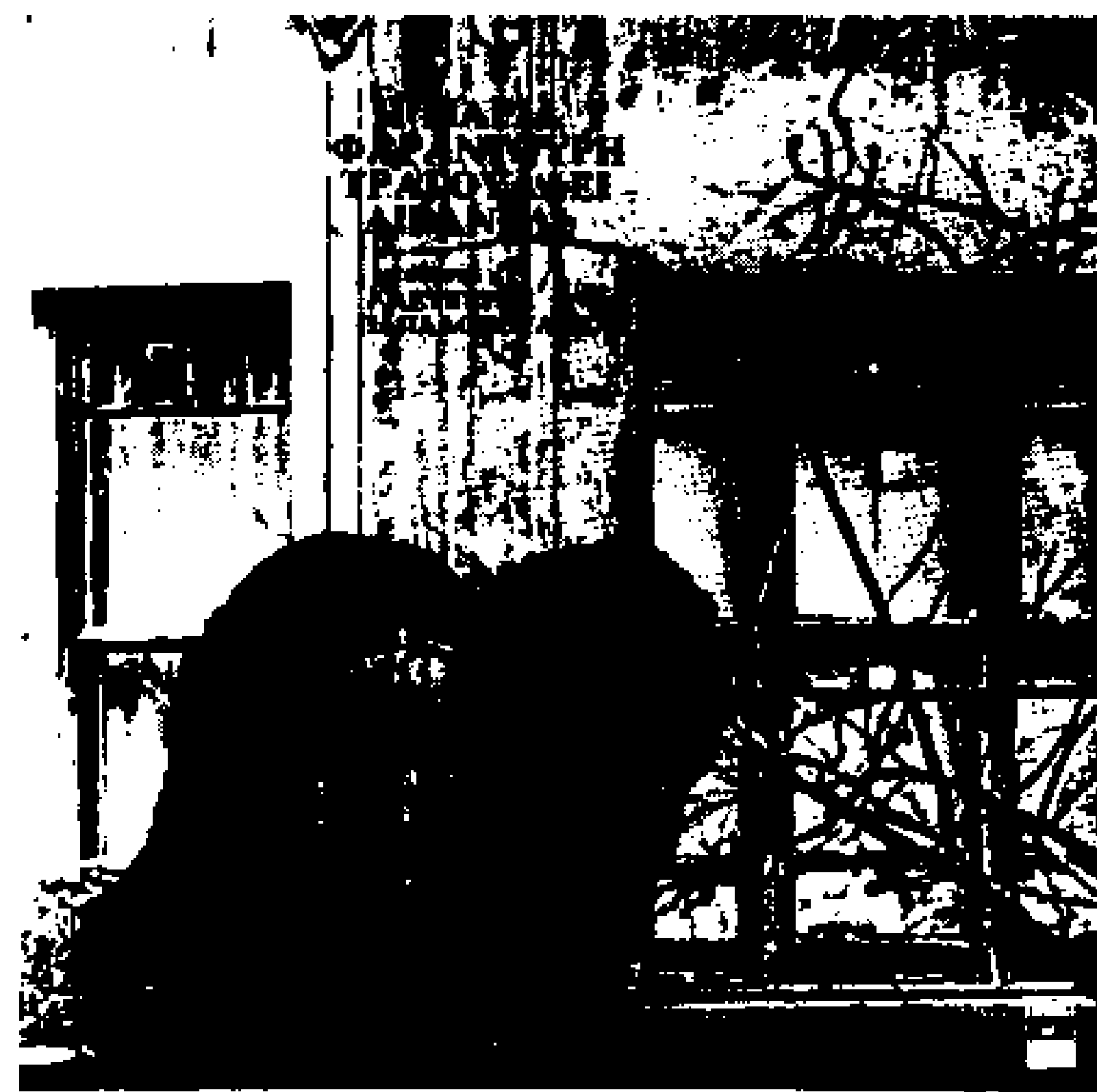
στην πραγματικότητα ήταν οι χειρότερες συμπληγάδες για ένα νέο τραγουδιστή, που με την παιδική του αφέλεια είχε να συνδιαλλαχθεί με πολιτικούς, εταιρείες, νυχτερινά κέντρα και όλα τα συναφή.

Είναι λοιπόν, η πρώτη φορά που μ' αρέσει δίσκος της Ζορμπαλά. Είναι ίσως η πρώτη φορά που σκέφτομαι σοβαρά ότι όταν έρθει η ώρα (πράγμα καθόλου εύκολο) και πει καλά σύγχρονα (και δεν εννοώ «κουλουριάρικα») τραγούδια, έστω και ελαφρά, έχει αρκετά ποσόντα, (χαρακτηριστική φωνή, στυλ) για να σταθεί μόνη της χωρίς δεκανίκια.

Και γιαυτό νομίζω ότι η λογική της Εταιρίας να επιβάλλει ή να προτείνει ή να συγκατανεύσει στην συμμετοχή του Λουκιανού Κηλαηδώνη αντικατοπτρίζει αυτό το πνεύμα της «στήριξης» —Χατζιδάκις, Θεοδωράκης, Κηλαηδώνης— που πρέπει να ξεπεραστεί με δουλειά (που θα γίνει με φροντίδα και με προσοχή).

Αλλιώς, θα αναζητιέται επ' άπειρον κάποια φίρμα για κράχτης. Για τα τραγούδια, τι να πώ; Σίγουρα θα μπορούσε να γίνει μια καλύτερη επιλογή και οι ενορχηστρώσεις να ήταν είτε αυστηρά «κλασσικές» είτε φρέσκιες και πρωτότυπες.

Στέλιος Ελληνιάδης

ΜΑΡΙΑ ΦΑΡΑΝΤΟΥΡΗ ΤΡΑΓΟΥΔΑΕΙ ΛΙΒΑΝΕΛΙ Ο. ΛΙΒΑΝΕΛΙ - Ν. ΧΙΚΜΕΤ - Λ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Α. ΛΕ·Ι·ΛΙΜ ΛΕ·Ι· — **ΜΟΙΡΟΛΟ·Ι·*** — **ΝΑΖΙΜ ΧΙΚΜΕΤ** — **KARLI KAYIN ORMANI** (N.X.) — **ΠΑΡΑΓΙΟΣ** — **ΜΕ ΦΥΤΕΨΑΝΕ ΣΕ ΚΑΜΕΝΗ ΓΗ** — **MERHABA** (ΓΕΙΑ ΧΑΡΑ)

Β. ΣΑΝ ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΗ — **ΧΙΡΟΣΙΜΑ** (N.X.) — **ΜΙΛΑ ΣΙΓΑ** — **ΝΑΖΙΜ ΧΙΚΜΕΤ** —

ΔΙΣΚΟΚΡΙΤΙΚΗ

BULUT MU·OLSAM (N.X. απόδοση Γ. Ρίτσου) — ΟΙ ΜΕΡΕΣ ΜΑΣ — ΣΑΝ ΤΟΝ ΚΕΡΕΜ (N.X., σε παραδοσιακούς ρυθμούς) — ΤΟ ΚΟΠΑΔΙ (απ' την ταινία των Γκιουνέι και Οκτέν)

ΟΜΕΡ Ζ. ΛΙΒΑΝΕΛΙ σάζι, τζουρά
ΑΛΗ ΝΤΕΝΤΕ παραδοσιακά πνευστά της Τουρκίας, μεί, νέι και σαξόφωνο
ΦΕΡΧΑΤ ΛΙΒΑΝΕΛΙ κιθάρα, τζουρά
ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ μπάσο
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΤΣΙΝΑΣ ντραμς, κρουστά

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ* πνευστά

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΕΣΠΟΤΙΔΗΣ* βιολί
ΜΠΑΜΠΗΣ ΛΑΣΚΑΡΑΚΗΣ* ηλεκτρική κιθάρα

Ενορχήστρωση και Διεύθυνση ορχήστρας: Ο. Λιβανελί, Φερχάτ Λιβανελί, Κώστας Γανωσέλης*

Παραγωγή: Αχιλλέας Θεοφίλου
Ηχογράφηση: Γ. Σμυρναίος, Δ. Κατσούλας, Γ. Παντζής Polysound
ΜΙΝΩΣ ΜSΜ 448

«Ο Ομέρ (Όμηρος) Λιβανελί γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1946. Σήμερα είναι ο πιο γνωστός τούρκος συνθέτης. Έχει μελοποιήσει πολλά ποιήματα του Ναζίμ Χικμέτ που τα τραγουδάει ο ίδιος συνοδευτάς τα με το παραδοσιακό όργανο «σάζι». Ο Λιβανελί έχει γράψει επίσης τη μουσική πολλών ταινιών του νέου τούρκικου κινηματογράφου (Κοπάδι). Τέλος έχει μελετήσει την παραδοσιακή μουσική της χώρας του κι έχει ξαναπροτείνει στο κοινό παλιά λαϊκά τραγούδια της Τουρκίας. Είναι ένας από τους αντιπροσωπευτικότερους καλλιτέχνες της μαχόμενης κουλτούρας στην Τουρκία. Σήμερα ζει και εργάζεται στην Ευρώπη.»

Αυτά από τη Μαρία Φαραντούρη για τον Λιβανελί. Πρώτα-πρώτα νομίζω χρειάζονται δυο λόγια για το βασικό όργανο του συνθέτη, επειδή γενικά πλανάται η εντύπωση ότι είναι ένα τούρκικο μουσικό όργανο. Μπορεί να το χρησιμοποιεί κατά παράδοση ο τούρκικος λαός όπως και οι Άραβες αλλά οφείλουμε να γνωρίζουμε την Ιστορία.

Από τα βυζαντινά χρόνια, ο ελληνικός λαός χρησιμοποιεί τον όρο «Ταμπουράς» για να ονομάσει μια ολόκληρη σειρά νηκτών οργάνων της οικογένειας του λαούτου, χωρίς να λογαριάζει τις διαστάσεις, τον αριθμό των χορδών και το κούρδισμα. Τα κοινά μορφολογικά χαρακτηριστικά αυτών των οργάνων είναι: μικρό και συνήθως αχλαδόσχημο ηχείο, μικρό στενό και απόλυτα ίσιο χέρι, γνωστό σαν «κοτσάνι» ή «μάνικας» που είναι

προέκταση του σκάφους του οργάνου. Κινητά ή ακίνητα τάστα γνωστά κι αυτά σαν «μπερντέδες». Χορδές που πατούν σε κινητό καβαλάρη. Με τρύπες ή χωρίς τρύπες στο καπάκι ή στο σκάφος.

Το πρωτογενές όνομα «Ταμπουράς» και στο βυζάντιο επίσης «Θαμπούρα» πιθανώς να σχετίζεται με ένα αρχαίο ελληνικό συγγενές όργανο που λεγόταν «Θαμπουρίς» ή «Πανδουρίς» (αναφέρεται μ' αυτό το όνομα και από τον Χρυσάνθο στο Μέγα Θεωρητικό της Μουσικής, περί μουσ. οργάνων). Το αρχαίο ελληνικό όργανο έχει απεικονισθεί σε γραμμικά σχέδια σε διάφορες διακοσμήσεις. Εκτός από το όνομα «Ταμπουράς», «Ταμπούρο», «Τάμπουρας», «Ταμπράς», «Τσαμπράς», τα όργανα αυτά, ο ελληνικός λαός τα ονομάζει ανάλογα με το μέγεθος, τον αριθμό χορδών και το κούρδισμα και με τα εξής ονόματα: «Σάζι» - «μπουζούκι» - «μπαγλαμάς» - «γιογκάρι» - «μπουλγαρί» - «κίτελι» - «καβόντο» - «τζιβούρι» - «Καραντουζένι», κ.ά.¹

Το όνομα «Σάζι» είναι όρος περσικός και ορίζει: όλα τα είδη των οργάνων, τη μουσική γενικά και τον τρόπο που την κάνεις.²

Το «Σάζι» στην Ανατολή κατασκευάζεται σε τρεις διαστάσεις, το μεγάλο "divan saz", το μεσαίο "baglama" και το μικρότερο "zugá" (τζουρά). Το μεσαίο μέγεθος "baglama", η ανατολική μουσική το χρονολογεί από το 12ο αιώνα.

Χωρίς πολλές αμφιβολίες ότι το «σάζι» σαν ιδέα και κατασκευαστική αρχή ανήκει κι αυτό στο μεγάλο καραβάνι το πολιτισμού που πριν πολλούς αιώνες ξεκίνησε απ' τον ελληνικό χώρο για ανατολή και δύση, αφήνουμε τον Όμηρο Λιβανελί να μας παίξει τις μελωδίες του.

Όλα τα τραγούδια του δίσκου είναι προσεγμένα και δουλεμένα με περισσή φροντίδα και ως προς τη «σύνθεση» τους και ως προς την εκτέλεση. Ο συνθέτης φαίνεται ν' αγαπάει αυτό που κάνει, που είναι μια έντεχνη απόδοση παραδοσιακών καταβολών ενός μουσικού που ανατολίτης ο ίδιος ατενίζει την ανατολή από τη δύση.

Διαφωνούμε ριζικά με τη Μαρία Φαραντούρη που στο σημείωμα της γράφει «... στο (ψευτο) δίλημμα Ανατολή ή Δύση, παραδοσιακό ή μοντέρνο ο Λιβανελί δίνει μια απάντησή·ας την προσέξουμε.»

Δεν υπάρχει καν τέτοιο δίλημμα. Ποιός το έχει ή ποιός μπορεί σοβαρά να το έχει; Η Ανατολή, εκφράζεται

ανατολικά και η Δύση, δυτικά. Μεταίχμιο σ' αυτά τα πράγματα, αφορούν μια άλλη μουσική, την ορχήστρα του Πωλ Μωριά ή διάφορες μουσικοτουριστικές περιπλανήσεις που μπορεί νάναι και καλές, όπως στην περίπτωση που ο Γιεχούντι Μενουχίν, αυτοσχεδιάζει συνδιαλεγόμενος με τον Ραβί Σανκάρ. Επίσης το «παραδοσιακό ή μοντέρνο;» δεν στέκει σαν ερώτημα·ούτε το παραδοσιακό σχετίζεται οπωσδήποτε με την ανατολή ούτε το μοντέρνο με τη δύση. Παραδοσιακό ή μοντέρνο είναι ζήτημα προτίμησης του καλλιτέχνη που βρίσκεται στην κατάσταση της απορίας και δεν αφορά κανέναν άλλο. Ο λαϊκός καλλιτέχνης βρίσκεται κοντά στο «παραδοσιακό» όχι γιατί αποδέχεται ή χρησιμοποιεί τα μορφολογικά στοιχεία της παράδοσης, αλλά γιατί συνειδητά ή ασυνείδητα, παραδοσιακά ή μοντέρνα με την αβίαστη, αυθόρμητη και προσωπική του έκφραση δημιουργεί παράδοση. Κανένας κανόνας δεν επιβάλλεται με την δεοντολογία όταν πρόκειται ένας απλός λαϊκός καλλιτέχνης να εκφραστεί.

Μ' αυτές τις σκέψεις δεν μου φάνηκε ότι ο Λιβανελί, με τη δουλειά του, έδωσε απάντηση που πρέπει να προσέξουμε στο πλαστό αυτό ερώτημα. Θα έλεγε ότι απλά έγραψε μια σειρά τραγουδιών, ειδικών και συγκεκριμένων προδιαγραφών με συνέπεια και ευπρέπεια (υποκειμενικά κρίνοντας) του είδους εκείνου που ονομάζεται με τον αδόκιμο όρο «έντεχνη λαϊκή μουσική» που είναι, απλοποίηση ως προς την ουσία του μέλους από τη μιά, αλλά φροντισμένη και περίτεχνη εμφάνιση από την άλλη, δηλαδή καλοχορδισμένη, έρρυθμη και τεχνική εκτέλεση. Αλλ' αυτό, είναι το μισό της μουσικής. Όσο οι «έντεχνοι» θα επιμένουν μόνο σ' αυτό, το έργο τους θα μας παραπέμπει σ' αυτό το λαϊκό απόφθεγμα:

«Γι, κακό που δε βλάφτει, τι, καλό που δε φελά...»

Γιώργος Παπαδάκης

¹ «Ελληνικά λαϊκά όργανα» Φ. Ανωγειαννάκη

² Marc Honegger: Επιστήμη της μουσικής - Τεχνική, φόρμα, όργανα.

ΔΙΣΚΟΚΡΙΤΙΚΗ

ΜΠΑΜΠΗΣ ΓΚΟΛΕΣ ΤΣΑΡΚΑ ΣΤΑ ΠΑΛΙΑ

Α. ΟΤΑΝ ΣΕ ΒΛΕΠΩ ΝΑ
ΓΥΡΙΖΕΙΣ (Κ. Σκαρβέλη) — Η
ΑΜΑΡΤΩΛΗ (Διασκ. Μπ. Γκολέ)
— ΤΟ ΣΚΕΡΤΣΟ ΣΟΥ ΤΟ
ΜΑΓΙΚΟ (Δ. Μπαγιαντέρα) —
ΒΑΔΙΖΩ ΜΕ ΠΑΡΑΠΟΝΟ (Γ.
Παπαϊωάννου) — Ο ΒΑΡΥΠΟΙ-
ΝΙΤΗΣ (Διασκ. Μπ. Γκ.) — ΤΙ
ΕΧΕΙΣ ΚΑΙ ΜΑΡΑΙΝΕΣΑΙ
(Διασκ. Μπ. Γκ.).

Β. Ο ΜΑΓΚΑΣ (Π. Τούντα) —
ΠΟΥ ΝΑ ΒΡΩ ΓΥΝΑΙΚΑ ΝΑ
ΣΟΥ ΜΟΙΑΖΕΙ (Κ. Ανατολίτη
- Α. Νταλγκά) — ΣΕ ΞΕΧΑΣΑ
ΔΕ ΣΕ ΠΟΝΩ (Κ. Σκαρβέλη) —
ΓΥΦΤΟΠΟΥΛΑ (Γ. Μπάττη) —
ΜΕ ΜΙΑ ΒΑΡΚΟΥΛΑ ΨΑ-
ΡΙΑΝΗ (Διασκ. Μπ. Γκ.) —
ΓΙΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ ΜΟΥΣΙ-
ΚΟΙ (Σ. Τζουανάκου) — Ο
ΚΑΪ-ΞΗΣ (Α. Χατζηχρήστου)

ΜΠΑΜΠΗΣ ΓΚΟΛΕΣ, μπουζούκι, μπά-
ντζο

Π. ΜΑΝΩΛΑΚΟΣ, μπουζούκι
Β. ΔΕΛΗΚΟΥΡΑΣ, κιθάρα
Σ. ΚΑΡΥΔΑΣ, κιθάρα
Φ. ΛΙΟΝΟΥΔΑΚΗΣ, ακορντεόν, πιάνο
Γ. ΚΟΡΟΣ, βιολί
Ε. ΚΑΛΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ, κλαρίνο
Β. ΜΕΘΥΜΑΚΗΣ, κρουστά
Μ. ΜΑΛΙΔΗΣ, Χ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ,
Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ, Θ. ΠΑΠΑΔΟ-
ΠΟΥΛΟΣ, μπικνλαμά.
Ε. ΛΟΓΖΟΥ, Θ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ,
φωνές.

Παραγωγή: Δημήτρης Αρβανίτης.
Ηχογράφηση: Γάκης Φιλιππίδης studio
Columbia
EMIAA 71247

που να βρω γυναίκα να σου μοιάζει
νάχει μάθει την καρδιά να σπάσει
νάχει το καμάρι σου
κι όλη αυτή τη χάρη σου
νάχει βελουδένια την ελιά σου
που να βρω γυναίκα να σου μοιάζει
Θα σου δώσω πλούτη κι αν γυρέψεις
μη με διόχνεις
θα με καταστρέψεις
πάρε με στα χέρια σου
τ' άσπρα περιστέρια σου
την καρδιά μου μ' άλλη δεν θ' αλλάξεις
που να βρω γυναίκα να σου μοιάζει
πως πως μ' αγαπάς
κι ως είναι ψέμα
ρίξε μου κοκλί μου ένα βλέμα
μη μ' αφήνεις μόνο μου
γιάτρευε τον πόνο μου
μην κοιτάς κι αν έχω πιει λιγάκι
που να βρω γυναίκα να σου μοιάζει.

(Κ. Ανατολίτη - Α. Νταλγκά)

Είναι σχεδόν 5. Ξημερώνει Σάβ-
βατο. Η ύλη έχει σχεδόν κλείσει.
Ακούω Μπάμπη Γκολέ, τον Γκολέ
από την Πάτρα. Γράφω τα στιχάκια.
Το ένα καλύτερο απ' τ' άλλο. Βρες
άκρη. Από τις 12 λέω να πάω για
ύπνο, αλλά που. Στις 3 ξανασκέφτη-
κα ότι λείπει η παρουσίαση του δι-
σκου του Γκολέ. Και τί έγινε; Δεν
είν' έτσι. Κατά τις 4 έκανα ένα
μπάνιο. Η γειτονιά ήσυχη, αν εξαιρέ-
σεις 2 πυροσβεστικές σε καμιά δια-
κουσαριά μέτρα με τα κόκκινα φώτα
της. Κάτι φαίνεται ότι κίχεται. Καμ-
ιά καρδιά. Ψιλοβρέχει. Κονιάκ ιζ
όβερ, ούισκυ ιζ όβερ, όλα είναι όβερ.
Τελειώνει κι η χρονιά. Να μη μείνει
απ' έξω αυτός ο δίσκος. Καταπλη-
κτικά τραγούδια, έχεις χειλάκια ροι-
μπινιά και δυό ματάκια μαύρα, μες την
καρδιά μου βάλανε τον έρωτος τη
λαύρα. Όταν σου φύγει ο ύπνος για
τα καλά και νιώθεις τη ζωή έξω
ακινήτοποιημένη και τι δε σκέφτεσαι,
πλήρα το δρόμο το στενό πλήρα το
μονοπάτι. Δεν είναι κατά κάποιον τρό-
πο αστείο, το ότι στις στιγμές που τα
λές με τον εαυτό σου, που χάρεσαι ή
σε πιάνει απελπισία, βάζεις ένα τρα-
γούδι και λες τον πούστη τον Μπάττη,
τι έγραφε ο άνθρωπος, κι ανακουφι-
ζεσαι, και ποτέ δεν σκέφτεσαι τίποτα
άλλους απ' τους προγόνους μας, αρ-
χαίους και νεότερους, γυφτοπούλα μου
γλυκιά μουχίς κλέβει την καρδιά,
ούτε στρατηγούς, ούτε πρωθυπουργ-
ούς, ούτε δεσποτάδες, ούτε δεν ξέρω
κι εγώ τί άλλο; Κι όλα αυτά τα
γράμματα που μάθαμε; Για να θαυ-
μάζουμε τώρα κάτι αληταράδες, θα
έλεγα ότι πολλοί απ' αυτούς ήταν και
χασικλήδες ακόμα, δεν θέλω στον

παράδεισο να πάω σαν πεθάνω, το
ξέρω εκεί δεν θα σε βρω και τότες τι θα
κάνω. Κι έρχονται στιγμές που όλη
αυτή η φιλολογία γύρω απ' το ρε-
μπέτικο μου τη σπάει αφανταστα.
Καμιά φορά λέμε ότι ο Χ μιμείται
τον Μάρκο κι είναι χάλιας, οι άλλοι
λένε οι πρώτες εκτελέσεις δεν πρέπει
να αγγίζονται και διάφορα τέτοια.

Ο Γκολές σίγουρα τάχει ξεπατι-
κώσει τα κομμάτια μέχρι τις λεπτο-
μέρειες, έλα όμως που είναι πειστικός
την ίδια ώρα που πολλοί άλλοι που
κάνουν το ίδιο ηχούν από αδιάφορα
μέχρι αστεία!

Είναι φανερό ότι αυτός ο μουσικός
και τραγουδιστής είναι βαθιά βου-
τηγμένος σ' αυτό το πράμα, έχει
κάποιου είδους ταύτιση, έφτασε στο
σημείο η μίμηση φωνών, προφοράς,
στυλ να τούχει γίνει βίωμα.

Και το διαισθάνεσαι αυτο ακού-
γοντας τον. Στην αρχή κι εγώ με τις
σχετικές προκαταλήψεις τον άκουγα
σφιγμένα. Τώρα έχω ξεχωρίσει τον
δίσκο του κι είναι ένας απ' τους πολύ
λίγους που βάζω στο πικάπ τόσο
συχνά. Να διευκρινίσω, δίσκους με
ρεμπέτικα, είτε αυθεντικά είτε από
κομπανίες, δεν πολυακούω αυτό τον
καιρό. Τα προτιμώ ζωντανά όταν σε
βλέπω μες στους δρόμους να γυρίζεις
να ξέρεις την καρδούλα μου πως την
ραίζεις, γιατί'σαι όμορφη πολύ σαν το
κουκλάκι, φοβούμαι μην σου πάρει
άλλος το φιλάκι. Ο δίσκος του Γκολέ
είναι πολύ καλός και μουσικά. Η
ορχήστρα είναι σαν άκουσμα εξάισια
κι γι αυτό υπεύθυνος είναι ο Αρβανί-
της που φώναζε στο στούντιο ακρι-
βώς τους μουσικούς που έπρεπε, ούτε
ενορχηστρωτές ούτε κουραφέξαλα.
Κόρος (ο άνθρωπος — αν υπάρχει
θεός — θ' αγιάσει), Λιονουδάκης και
λοιποί, τόση γλύκα, μια μέρα έπαιζα
το δίσκο από το πρωί μέχρι το βράδυ.

Οι επιμέρους παρατηρήσεις ας α-
πασχολήσουν τους μαθητές των ω-
δείων και τους σχολαστικούς, εγώ θα
κρατήσω την γλύκα, τους μουσικούς,
τις υπέροχες μελωδίες, την τρέλλα
του Γκολέ, δυο τρία τραγούδια, ιδιαι-
τερα, και πιο ιδιαίτερα το δεύτερο
της δεύτερης όψης, που να βρω γυναι-
κα να μου κάνει, και παραχωρώ όλως
ευγενικά στον Γιώργο τον Κοντογιάν-
νη τη Γυφτοπούλα στο χαμάμι.

Στέλιος Ελληνιάδης

ΔΙΣΚΟΚΡΙΤΙΚΗ

**ΗΛΙΑΣ ΚΛΩΝΑΡΙΔΗΣ - ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΛΑΒΙΝΑ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΕΝΙΔΙΑΤΗΣ - ΓΙΩΤΑ ΛΥΔΙΑ
«ΒΑΡΙΑ ΛΑΪΚΑ»
ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Α. ΣΤΑ ΔΙΚΑ ΣΟΥ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ (Μ. Ελευθερίου) — **ΘΑ ΠΑΡΩ ΔΡΟΜΟ ΔΥΣΚΟΛΟ** (Γ. Σκούρτη) — **ΑΛΛΟΙ ΜΙΛΟΥΝ ΓΙΑ ΜΕΝΑΝΕ** (Γ. Σκούρτη) — **ΡΩΤΑΩ ΚΑΙ ΡΩΤΑΩ** (Γ. Σκούρτη) — **ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΘΕΛΟΥΝ ΠΟΝΟ** (Μ. Ελευθερίου) — **ΒΟΛΤΑ ΤΗ ΝΥΧΤΑ** Β. ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ (Γ. Σκούρτη) — **ΙΔΙΟΣ ΗΛΙΟΣ ΜΑΣ ΖΕΣΤΑΙΝΕΙ** (Μ. Ελευθερίου) — **ΣΑΡΑΝΤΑΠΕΝΤΕ ΜΑΣΤΟΡΟΙ** (Κ. Βίρβου) — **ΑΛΛΟΙ ΖΗΤΟΥΝ ΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ** (Μ. Ελευθερίου) — **ΜΠΡΟΥΣ ΛΗ** (Μ. Φακίνου) — **ΠΑΛΙΑ ΓΕΝΙΑ** (Κ. Βίρβου)

Ενορχήστρωση και Διεύθυνση Ορχήστρας: Γιάννης Μαρκόπουλος
Παραγωγή: Νίκος Κιάμος
Ηχογράφηση: Γ. Κωνσταντόπουλος Columbia
EMIAL 71255

ΤΑ ΒΑΡΙΑ ΠΑΙΔΙΚΑ

Με αμήχανα φιλολογικά ψέμματα ανοίγει η αυλαία του δίσκου: «στα δικά σου τα σχολεία είμαι από μικρό παιδί / μα ούτε ανάγνωση γνωρίζω, ούτε δυστυχώς γραφή...». Ο γενικός τίτλος «βαριά λαϊκά» όσο τουλάχιστον δηλώνει τη φιλοδοξία μουσικο-στιχουργών, μας επιτρέπει την παρατήρηση ότι εις τα πραγματικά λαϊκά τραγούδια, ο απλός λαϊκός άνθρωπος έχοντας έφεση, μεράκι και αγάπη προς τη μουσική, τραγουδά όπως θέλει εκείνος τα ζητήματα που τον απασχολούν. Έκ του εαυτού του, προς τον εαυτό του. Σ' αυτόν τον δίσκο,

άνθρωποι μη λαϊκοί, ειδικοί στην μίμηση των λαϊκών τρόπων, αναλαμβάνουν να μιλήσουν εξ ονόματος εκείνων οι οποίοι ούτε την ανάγκη τους έχουν, ούτε έλλειψη των προϊόντων που τους είναι χρήσιμα για τις εκφραστικές τους ανάγκες.

Είναι καλύτερα ν' αφήνουμε τα λαϊκά τραγούδια να βγαίνουν από τους ανθρώπους του λαού, διότι απλούστατα, το αποτέλεσμα είναι γνησιότερο άδολο και πιο πηγαίο. Επί πλέον επειδή όλοι οι λαοί σ' όλη την ιστορία, υπήρξαν εφευρετικώτεροι από κάθε λόγο ή ημιλόγιο διαχειριστή της πνευματικής λαϊκής περιουσίας έχουμε κέρδος ν' αφήνουμε ελεύθερη τη δημιουργικότητα της φαντασίας του απλού τεχνίτη να καλπάζει και να παράγει το πρωτογενές υλικό - θησαυρό που εμείς μάρτυρες του και μαθητές του θα το χρησιμοποιήσουμε ίσως σ' άλλου είδους εκφράσεις και έρευνες.

Το εγχείρημα του Γιάννη Μαρκόπουλου κάτω από αυτό τον τίτλο τουλάχιστον, κατά την υποκειμενική μου αντίληψη απέτυχε παταγωδώς. Αν ειδικώτερα επιχειρήσουμε μια καθαρά μουσική τεχνολόγηση (και όχι αξιολόγηση) του μουσικού και ηχητικού αποτελέσματος που ο συνθέτης υπέγραψε και η παραγωγή εξετόξευσε στην αγορά, θα σημειώσουμε μερικά χαρακτηριστικά που ενδιαφέρουν γενικώτερα όχι μόνο την κριτική παρουσίαση ενός δίσκου, αλλά και μια συνολική ίσως μελλοντική εργασία για την τύχη που έχουν οι αδέσποτες λαϊκές πνευματικές κατακτήσεις, στα επιδέξια χέρια των «ευπρεπιστών».

Πρώτον λοιπόν έχουμε τη χρήση του ζείμπέλικου χορού και ρυθμού. Εδώ υπάρχουν από τα δώδεκα κομμάτια τα έντεκα σε ρυθμό εννεάσημο. Εννιά ζείμπέλικα και δυο «καμηλιέρικα» (φαίνεται ότι ο συνθέτης ταυτίζει το «βάρος» του λαϊκού τραγουδιού με το ζείμπέλικο), και στα έντεκα αυτά εννεάσημου ρυθμού κομμάτια, αλλού λίγο, αλλού πολύ, για το ελληνικό μουσικό αυτί τουλάχιστον φαίνεται καθαρά, ότι ο συνθέτης δεν έχει αντιληφθεί ούτε την έννοια ούτε το ήθος, ούτε την τεχνική του ρυθμού αυτού.

«Έρρυθμον μέλος, λέγεται εκείνο, του οποίου ο φθόγγος της μελωδίας φυλάττει την αυτήν τάξιν, ην έχουσιν οι χρόνοι του ρυθμού»

«... Οι σύνθετοι ρυθμοί είναι κατά τον τρόπον Διασταλτικοί διότι είναι παθητικοί, και επιφέρουσιν εις την ψυχήν ταραχήν και ενόχλησιν, επειδή εφρίσκονται άνισοι οι ρυθμοί ως επί το

πλείστον εκείνοι από τους οποίους συντίθενται. Και παθητικώτεροι γίνονται οι σύνθετοι ρυθμοί, όταν συνίστανται από περισσότερους ρυθμούς διαφόρων γενών. Διότι οι σύνθετοι ρυθμοί οίτινες μένουσιν εις έν γένος, κινούσιν την ψυχήν ολιγώτερον. Εκείνοι όμως οίτινες μεταβάλλουσιν εις άλλα γένη, σύρουσι την ψυχήν βιαίως εις κάθε διαφοράν, και την αναγκάζουσι να ακολουθή και να ομοιόνηται με την ποικιλίαν...»

περί τρόπων των ρυθμών ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ

Λέγεται από τους ειδικούς (και η προσωπική μου αίσθηση τους επιβεβαιώνει) ότι ο ζείμπέλικος ρυθμός (εννεάσημος) είναι ό,τι ισχυρότερο και υψηλότερο παρουσίασε ποτέ πάσα λαϊκή τέχνη στον τομέα της ρυθμοποιίας. Αλλά ο ρυθμός αυτός, απαιτεί μια τέτοια τέχνη και δύναμη στην μελοποιία, στο πώς δηλαδή από την ίδια την μελωδία θα προκύπτει, θα αποδεικνύεται και θα αναδεικνύεται η ανάγκη και η ωραιότητα του καταπληκτικού αυτού ζευγαρώματος των άρτιων και περιτών αριθμών, που εντέλει μόνο από την πηγαία τέχνη των πρακτικών οργανοπαικτών (κι από εκείνους μάλιστα, όσοι κατέχουν άριστα το όργανό τους) πετυχαίνει. Τελευταίοι μελοποιοί και τεχνίτες του ζείμπέλικου υπήρξαν οι Χατζηχρήστος, Βαμβακάρης, Τσιτσάνης, Μητσάκης. Αλλά και αυτοί ακόμα, ήταν μαθητές απλοί, αλλά επιμελείς, της παραδοσιακής παιδείας. Φαίνεται ότι οι νεώτεροι «έντεχνοι» συνθέτες δεν εμβάθυναν στο νόημα και στην ουσία αυτού του ρυθμού, καθώς η Ευρωπαϊκή τους παιδεία δυσκολεύει τα πράγματα στο σημείο αυτό.

Κι ερχόμαστε στην μελωδική παρουσία των τραγουδιών που διεκδικούν μια θέση ανάμεσα στα βαριά λαϊκά. Η λαϊκή μας μουσική παράδοση, ούτε προέρχεται ούτε μπορεί να αναχθεί στα σοβαρά στη δύση. Είναι ανατολικής παράδοσης από καταβολής της Ελλάδας. Χωρίς τα μουσικά βιώματα του ελληνικού (βυζαντινού) χώρου και με το πιάνο σαν εργαλείο, είμαστε καταδικασμένοι σε Ευρωπαϊκές μεταγραφές που σημαίνει, απλοποίηση μελωδική υστέρηση. Δεν αρκούν πια οι δηλώσεις ότι μελετούμε την ελληνική θεωρία γιατί οι πράξεις επιβεβαιώνουν ή διαψεύδουν αυτές τις δηλώσεις. Ευτυχώς φτάνει η εποχή που εξαντλούνται και τα όσα είχαν να δώσουν οι εκτελεστές που παίζουν στους δίσκους και η ανεκτίμητη προσφορά τους στους συνθέτες αρχίζει να επαναλαμβάνεται και να αναγνωρι-

ΔΙΣΚΟΚΡΙΤΙΚΗ

ζεται. Να αναγνωρίζεται δηλαδή το προσωπικό παίξιμό τους, τα στοιχεία εκείνα, που ενώ είναι δικό τους έργο, προϊόν πολύχρονης μελέτης και κόπου, τα οικειοποιείται ο συνθέτης κι από πάνω δεν αναφέρονται τα ονόματά τους στα εξώφυλλα. Έτσι αναγνωρίσαμε το παίξιμο, του Κώστα Παπαδόπουλου (μπουζούκι), του Φ. Τσεμπερούλη (κλαρίνο), του Γ. Μαγκλάρα (βιολί), του Χ. Καλέα (πιάνο). Όταν ο συνθέτης δεν στηρίζεται αλλά αφήνεται στις μεγάλες τους ικανότητες ο ρόλος του υποβάλλεται σε μια «σκηνοθεσία» του μουσικού και ηχητικού αποτελέσματος που ουσιαστικά λίγο το ελέγχει.

Οι μελωδίες των «βαριών λαϊκών» λοιπόν κάθε άλλο παρά βαρειές είναι, με την έννοια που υπαινίσσονται. Απλές γραμμές ακουσμένες αρκετές φορές στο πρόσφατο και στο απώτερο παρελθόν με τη διαφορά ότι τώρα είναι πιο «λαμπικαρισμένες» ορχηστρικά και ηχητικά με την προσθήκη μάλιστα και μιας τρομπέτας, ποιός ξέρει με ποιά λογική ενταγμένης μέσα σ' ένα «βαρύ λαϊκό» σύνολο. Επί πλέον και μελωδικά θέματα αυτούσια μεταφερμένα από παραδοσιακά τραγούδια όπως αυτό του «Μπρους Λη» που το πρώτο του μέρος είναι η αρχή της μελωδίας του Σμυρνέικου μπάλλου «από ξένο τόπο κι απ' αλαργινό» με αλλαγή του μέτρου.

Οι τραγουδιστές τέλος είναι, ένα, άλλο αξιοσημείωτο και «περιέργο» του δίσκου. Η Γιώτα Λύδια αναγνωρίζεται μόνο από τις... καταλήξεις της. Είναι πράγματι απορίας άξιο πώς μια τόσο μεγάλη τραγουδίστρια δεν αξιοποιήθηκε ούτε σε αριθμό τραγουδιών ούτε σε ερμηνευτική άνεση. Αντίθετα η Βασιλική Λαβίνα αναδείχτηκε ηχοληπτικά και προσπάθησε αρκετά στο ερμηνευτικό μέρος. Η τεχνική της όμως υστέρησε κι εκείνες οι... καταλήξεις που προδίδουν τη μεγάλη τραγουδίστρια ήταν καλύτερα να μην υπήρχαν.

Ο Μ. Μενιδιάτης αμήχανος, προφανέστατα σε δύσκολη θέση ιδίως όταν περιμένει να συμπληρωθεί το μέτρο των εννέα όγδων ή όταν για τον ίδιο λόγο το γεμίζει με την τραβηγμένη κατάληξη ή το «οοοο». Έμεινε και αυτός φωνή μεγάλη, αναξιοποίητη.

Ο Ηλίας Κλωναρίδης εδώ άλλαξε φωνή. Πού είναι οι υπέροχες χαμηλές του; Ωστόσο φιλότιμος και συνεπής επαρκέστατος για αυτό που του ζητήθηκε να κάνει.

Γιώργος Παπαδάκης

MARVIN GAYE
Midnight Love

A. MIDNIGHT LADY — SEXUAL HEALING — ROCKING' AFTER MIDNIGHT — TIL' TOMORROW.
B. TURN ON SOME MUSIC — THIRD WORLD GIRL — VOY — MY LOVE IS WAITING.

CBS. 38197

Ο Marvin Gaye ο «άνθρωπος του έρωτα» ξαναγυρίζει φέτος με το ντεμπούτο του στη CBS. *To Midnight Love* γράφτηκε στην Ευρώπη με παραγωγό τον Harvey Fuqua (παλιό συνεργάτη του M.G., πρώην αρχηγό των Moonglows, ύστερα παραγωγό στην Tamla Motown) κι είναι πιο ομοιόμορφο, σφιχτό και πειθαρχημένο από το *In Our Lifetime* (τον προηγούμενο δίσκο του Gaye με παραγωγό τον εαυτό του). Είναι ένας ζόρικος, χορευτικός, κάποιες στιγμές λαμπρός δίσκος. Όσοι τον έχουν ήδη συμφωνούν ή διαφωνούν. Οι υπόλοιποι, βέβαια, θάθελαν να ξέρουν...

Το κατά Marvin ευαγγέλιο του έρωτα δεν αναλύεται εύκολα. Ας πούμε απλά ότι ο μεσονύχτιος γιορτασμός της σεξουαλικότητας στο *Midnight Love* είναι τόσο χαρούμενος και μεθυστικός όσο κι ο ύμνος του σωματικού έρωτα στο κλασικό *Let's Get It On*. Όμως στα εννιά χρόνια που κύλησαν ανάμεσα στους δυο δίσκους του Gaye όχι μόνο η καριέρα του είχε «πάνω» και «κάτω» αλλά και το αδιέξοδο «μαύρη μουσική» στην Αμερική έγινε οριστικό. Η τεχνολογία και οι πιο κινικές μέθοδοι παραγωγής έκαναν τη μουσική ομοιόμορφη ή άμορφη, αδιάφορη ή μπουφόνικη, ερεθιστική μόνο για τ' αυτιά των ρομπότ. Τα τελευταία χρόνια έγινε απόλυτα σίγουρο ότι το φανκ ήρθε για να μείνει. Κι η προσωπικότητα που ξεχώρισε ήταν ο Rick James. Με το περσόνα του σεξουαλι-

κά αχαλίνωτου ζώου που προβάλλει μέσα από το σκληρό πανκ-φάνκ του και την τεράστια επιτυχία του δεν άφησε αδιάφορο τον Gaye. Ή τουλάχιστον τον ενδιέφερε όσο κι η τεχνολογία.

Το *Midnight Love*, ένας δίσκος με ριψοκίνδυνο ηλεκτρονικό μπαγκράουντ, αρχίζει με μια βουτιά στον κόσμο του Rick James. Το *Midnight Lady* ξεκινάει από το ιδρωμένο λυώμα των υπερφρικών στις ντισκοτέκ και σπρώχνει το συγχρονισμό του πανκ-φάνκ σε ταχύτητες που κόβουν την ανάσα. Το δεύτερο τραγούδι, *Sexual Healing*, είναι η αναπόφευκτη «μεσονύχτια» φόρμουλα της επιτυχίας. Αλλά το *Rocking after Midnight* καρφώνει σαν στιλέτο την προσοχή μας. Εξοστατικό φανκ στην καλύτερή του έκδοση, φέρνει μπροστά το βιμπράφωνο του M.G., την ακρίβεια «κεφαλιού καρφίτσας» του κιθαρίστα Gordon Banks και τον πυρετό του σαξοφωνίστα Noel Peskin υφαινώντας τα με παθιασμένα φωνητικά. Όποιος τ' ακούσει και δεν παρασυρθεί από τον υπνωτικό ρυθμό του, καλύτερα να αναρωτηθεί μήπως η σπονδυλική του στήλη είναι από παγάκια.

Την πρώτη πλευρά κλείνει το *Til' Tomorrow*, μια ερωτική μπαλάντα της διαστημικής εποχής. Τραγουδισμένη με απίστευτη σοβαρότητα μας δείχνει πόσο εκφραστικά μπορεί να χρησιμοποιήσει ο Marvin Gaye ένα τέτοιο υλικό — σε περίπτωση που αμφιβάλλαμε! Η δεύτερη πλευρά αρχίζει ήρεμα ώσπου το *Turn On Some Music* μ' ένα σχήμα του μπάσου βγαλμένο απ' τη ρυθμική ραχοκοκαλιά του *I Heard it Through the Grapevine* γίνεται πρωτοφανής επίδειξη αντρισμού, εξίσωση της μουσικής με τον έρωτα και δήλωση πίστης στη θεραπευτική δύναμη και των δυο. Όλα αυτά μέσα από την περιγραφή ενός βασιλικού γαμησιού που κρατάει όσο έξυπνες πλευρές μεγάλου δίσκου. Χωρίς πλάκα, αυτή η θαυμάσια ανοησία έχει — για όσους στο σημείο αυτό ανησυχούν για τη λογοτεχνική συνείδηση του πολυτάλαντου και πολυοργανιστικού Gaye — τους καλύτερους στίχους του δίσκου. Κι ύστερα μια πιο μεγάλη τρέλα με τα ουρλιαχτά του Γαρζάν πάνω σε νοגעλικό φάνκ-ρέγκε ρυθμό του *Third World Girl*, ο Marvin Gaye τραγουδάει τον έρωτά του για την τζαμαϊκανή του Τζέην. Κι εμείς καθηλωμένοι απ' αυτό το «εκστατικό» τίποτα, χαζεύουμε σα μαϊμούδες αυτό το τέλει δείγμα εμπορικής

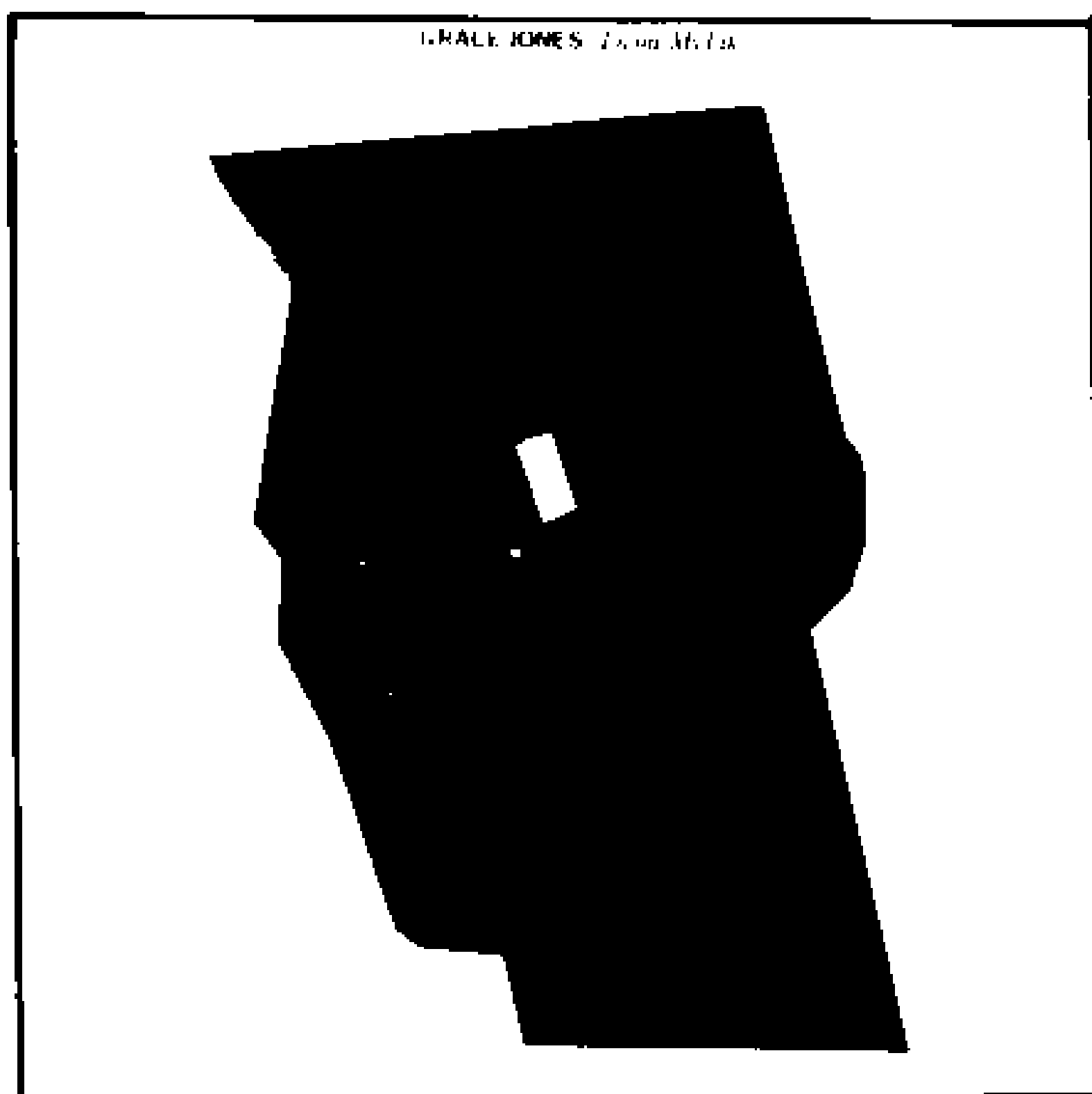

ΔΙΣΚΟΚΡΙΤΙΚΗ

επιτυχίας που σκαρώνει τόσο εύκολα ο Marvin Gaye, με τη βοήθεια δυο μουσικών (Gordon Banks - μπάσο, κιθάρα, ντραμς και Bobby Stern - φουσαρμόνικα). Πριν προλάβουμε να συνέλθουμε έρχεται η έκρηξη χαράς του σκληρού φάνκνυ Vov, με τα πνευστά να πασχίζουν να «τρυπήσουν» ένα σχήμα μπάσσο τόσο γερό που θα μπορούσε να στηρίξει κανείς ολόκληρη ντισκοτέκ πάνω του. Και μετά την ένταση η χαλάρωση: ο δίσκος κλείνει με το άνετο κι ευτυχισμένο My Love Is Waiting και τις ονειρικές του αρμονίες.

Προσπαθήσαμε να δώσουμε μια ιδέα για τα οχτώ καινούρια τραγούδια του Marvin Gaye κι αν αυτό το μήνα ακούσετε μόνο ένα ξένο δίσκο αξίζει να δοκιμάσετε το *Midnight Love*. Μπορεί να πιστεύετε ότι το φάνκ είναι χαμένη υπόθεση και κάνει μόνο για μαύρους, αλλά μπορεί και όχι. Μπορεί να μην τολμάτε να πλησιάσετε τη «χυδαιότητα» του Rick James, αλλά τα εκκεντρικά του εξώφυλλα δε δαγκώνουν. Μπορεί οι διανοούμενοι κριτικοί μας να σας έπεισαν ότι οι θεατρικότητες των Kid Creole and the Coconuts είναι χωρίς νόημα, αλλά για να εκτιμήσει κανείς χορευτική μουσική με έμπνευση και «παράδοση» πρέπει να έχει τουλάχιστον αυτιά. Μπορεί ακόμη τα εξωτικά μυστήρια του ρέγκε να σας φαίνονται πολύ θρησκευτικά ή απλά πολύ μακρινά. Παρ' όλα αυτά ο «άνθρωπος του έρωτα» ίσως έχει κάτι να σας πει. Κάντε στον εαυτό σας τη χάρη να τον προσέξει.

Νίκος Σαββάτης

**GRACE JONES
LIVING MY LIFE**

**A. MY JAMAICAN GUY —
NIPPLE TO THE BOTTLE —**

THE APPLE STRETCHING B. EVERYBODY HOLD STILL — CRY NOW LAUGH LATER — INSPIRATION — UNLIMITED CAPACITY FOR LOVE

Sly Dunbar: Ντραμς
Barry (White) Reynolds, Mikey (Mao) Chung: κιθάρες
Wally Badarou: Κήμπορντς
Uzziah (Sticky) Thompson: κρουστά
Robbie Shakespeare: μπάσο
Grace Jones: φωνητικά

Παραγωγή: Chris Blackwell και Alex Sadkin
ISLAND, 14C 062 - 64998, 1982

Η ντίσκο δεν υπάρχει, ζήτω η μαύρη μουσική! Η πορεία της σοκολατένιας Grace αποδεικνύει, από δίσκο σε δίσκο, ότι το μουσικό «είδος» που στέγασε για ένα ανυπόφορο χρονικό διάστημα καλλιτέχνες όπως τον James Brown ή τον Bobby Bland ήταν μια ετικέττα των εταιρειών και τίποτε παραπάνω. Η μόνη πραγματική ντίσκο φαίνεται ότι είναι η ιταλική και χορεύεται μελαγχολικά στην «Αυτοκίνηση». Όσο για τους μαύρους μουσικούς και τραγουδιστές, αυτοί συνέχισαν να αναστατώνουν την ψυχή μας.

Η Grace Jones διάλεξε εδώ και αρκετό καιρό μια τζαμαϊκανή κομπανία για να οικοδομήσει στέρεα τους δίσκους τους. Έκανε την καλύτερη επιλογή, όχι μόνο γιατί το στυλ της (φωνητικά ατμόσφαιρας πάνω σε ερεβώδεις επαναληπτικούς αλλά ιδιαίτερα ζωντανούς ρυθμούς) απαιτούσε την ύπαρξη μιας νέας άποψης για το ρόλο του ήχου, αλλά και γιατί ο Sly Dunbar, ο Robert Shakespeare και οι άλλοι είναι αυτή τη στιγμή ό,τι το καλύτερο υπάρχει από πλευράς έμφυχου υλικού στους μαύρους δίσκους που φλερτάρουν με το ρέγκε. Κυρίως έχουν προσωπικότητα και είναι η εναλλακτική λύση στα μηχανάκια που ονομάζονται «μουσικοί του στούντιο», ένα είδος επαγγελματιών που κατά τη γνώμη μου έχουν κάνει απρόσωπη την αμερικάνικη μουσική σκηνή. Τέλος, βάζουν τη σφραγίδα τους σ' όσους δίσκους συμμετέχουν, αντικαθιστώντας λίγο ως πολύ τους παλιούς παραγωγούς, μια και οι τελευταίοι αρχίζουν να εκλείπουν ή να μαραίνονται καθώς έρχεται το φθινόπωρο.

Το Nipple To The Bottle που υπάρχει στην πρώτη πλευρά είναι το καλύτερο κομμάτι του δίσκου γιατί

εκεί τα φωνητικά συνδέουν τη χαριτωμένη Grace με την παράδοση των φωνητικών συγκροτημάτων που ενεργοποίησαν μια κατεύθυνση της μαύρης μουσικής στο μάξιμουμ. Κι ύστερα η φωνή της Grace γέρνει λίγο προς μια «αριστοκρατική» άποψη και χρειάζεται κάποιο αντίβαρο. Είναι άραγε τυχαίο το ότι συνθέτης αυτού του κομματιού συνοπογράφει ο Sly Dunbar;

Άλλοι προτιμούν τον Rick James που ντύνεται βαβυλώνιος και τον τρελλό αυτό διανοούμενο που ακούει στον όνομα August Darnell και διευθύνει τους Kid Creole and the Coconuts σαν να διηύθυνε κάποιο σικ βιβλιοπωλείο. Δεν θέλω να παραγνωρίσω την προσφορά τους στην σύγχρονη σόουλ, τεράστια και σημαντική μια και βάζει επιτέλους τους μαύρους να ειρωνεύονται με επιτυχία και ρίχνει στα αυτιά στον γερασμένο Zappa. Μόνο που τα αυτιά μου ορθώνονται στο άκουσμα της δροσερής και σοβαρής Grace όπως τα μάτια μου ευφραίνονται όταν βλέπουν το ουράνιο τόξο.

Χρήστος Βακαλόπουλος

Επανορθώσεις

Στο 3ο τεύχος, σελ. 69, β' στήλη, γράφτηκε ότι το πρακτορείο διανομής «κατακρατεί τις 3 απ' τις 100 δραχμές» που είναι η τιμή του περιοδικού, ενώ το σωστό είναι ότι κατακρατεί τις 36 απ' τις 100!

Στις σελ. 66, 67 και 68 τα γράμματα τριών αναγνωστών και οι απαντήσεις του Διονύση Σαββόπουλου που ακολουθούσαν δημοσιεύτηκαν σε λάθος σειρά. Κανονικά το γράμμα το Α. Παρίσογλου έπρεπε να μπει δεύτερο, μετά το γράμμα του Γ.Καντζού. Κι αυτό γιατί η απάντησή του Δ.Σ. που κλείνει με τη φράση «ή τους προκατειλημένους όπως ο επόμενος επιστολογράφος μας» αναφέρεται στον Α.Π. κι όχι στον Α. Φαφούτη.

Στην σελ. 72, στην διαφήμιση του STOP το σωστό είναι Γιάννης Καλατζής και όχι Καλαϊτζής. Ο Γιάννης Καλαϊτζής δεν βγήκε στο πάλλκο ακόμα...

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΜΑΡΚΟΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ - ΣΤΡΑΤΟΣ ΠΑΓΙΟΥΜΤΖΗΣ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΗΧΟΓΡΑΦΗΣΗ ΣΤΟΥ «ΒΡΑΝΑ»

ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 1961

(ΑΦΟΙ ΦΑΛΗΡΕΑ)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΡΟΣ

ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΒΙΟΛΙ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΑΤΗΣ

ΠΕΙΡΑΙΩΤΙΚΗ ΡΕΜΠΕΤΙΚΗ ΚΟΜΠΑΝΙΑ

(ACBA)

ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ

(ACBA)

ΑΚΗΣ ΠΑΝΟΥ

ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(ΑΦΟΙ ΦΑΛΗΡΕΑ)

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΤΟ ΣΜΥΡΝΕΪΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΜΕΤΑ ΤΟ 1922.

(ΑΦΟΙ ΦΑΛΗΡΕΑ - ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΤΩΝ ΡΕΜΠΕΤΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΙ ΚΟΛΥΜΒΗΤΕΣ

SPHINX - SPHINX

(ACBA)

SPHINX

ΕΠΤΑ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ

(ACBA)

POP ELEVEN

ΠΙΝΔΑΡΟΥ 38 και ΤΣΑΚΑΛΩΦ
3601729 - 3630868

ΚΕΝΤΡΟ Γ. ΣΑΜΠΑΝΗ
ΛΑ·Ι·ΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ - ΑΝΘΙΠΠΗ - Α.ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΟΡΟΥ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΛΑ·Ι·ΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ:

μπουζούκι:	ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
μπουζούκι:	ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
βιολί:	ΑΛ. ΑΡΑΠΑΚΗΣ
κλαρίνο:	ΚΥΡ. ΚΩΣΤΟΥΛΑΣ
ακκορντεόν:	ΛΑΖ. ΚΟΥΛΑΞΙΖΗΣ
κιθάρα:	ΝΙΚ. ΣΑΜΠΑΤΖΙΩΤΗΣ
κόντρα μπάσσο:	ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ
κρουστά:	ΧΡ. ΤΣΟΛΑΚΙΔΗΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Αγ. Λουκά 45 Πατήσια τηλ. 22.83.440 - 20.24.480